

POSTANOWIENIE

Dnia 20 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie ze skargi L. S.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w D. w dniu 30 października 2014 r. o sygn. akt I Ns (...) oraz prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 kwietnia 2016 o sygn. akt III Ca (...)

w sprawie z wniosku L. S.

przy uczestnictwie L. S.

o podział majątku wspólnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 20 marca 2019 r.,

zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 19 września 2018 r., sygn. akt IV Ca (...),

1) oddala zażalenie,

2) przyznaje adw. J. C. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu L. S. w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 września 2018 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił skargę uczestnika L. S. o wznowienie postępowania w sprawie o podział majątku wspólnego, zakończonym prawomocnym postanowieniem tego Sądu z dnia 13 kwietnia 2016 r., sygn. akt III Ca (...). W skardze tej uczestnik, powołując się na nowy dowód w postaci opinii rzeczoznawcy, wywodził, że w orzeczeniu o podziale majątku znacznie zawyżona została wartość jedyne go składnika majątku, to jest mieszkania. W efekcie, wobec przyznania mu tego składnika, został ponad miarę obciążony spłatą na rzecz byłej żony. Podnosił ponadto, że w toku postępowania reprezentujący go pełnomocnik przestał wykonywać swoje obowiązki, nie był zatem właściwie reprezentowany.

Sąd Okręgowy uznał, że skarga nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia, bowiem dowód w postaci opinii rzeczoznawcy powstał już po wydaniu prawomocnego orzeczenia, a ewentualne nieprawidłowe wykonywanie obowiązków przez pełnomocnika nie stanowi przesłanki nieważności postępowania ani podstawy wznowienia.

Uczestnik zaskarżył zażaleniem powyższe postanowienie, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił naruszenie art. 401 pkt 2 k.p.c. przez niezastosowanie i nieuwzględnienie zarzutu nieprawidłowej reprezentacji w toku postępowania przed Sądem Rejonowym w D. i Sądem Okręgowym w K., pomimo że oświadczenia składane przez pełnomocnika skarżącego w toku tamtego postępowania były sprzeczne zarówno z oświadczeniami samego skarżącego jak i z jego interesem, co nie zostało uwzględnione w orzeczeniach sądów obydwu instancji, a także naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. przez błędne zastosowanie i uznanie, że przedłożona przez skarżącego w toku niniejszego postępowania wycena spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nie stanowi środka dowodowego, który mógłby mieć wpływ na wynik sprawy, a z którego strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, chociaż, na skutek niewłaściwego działania ówczesnego pełnomocnika, skarżący został pozbawiony inicjatywy dowodowej w tym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje

Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c., można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Chodzi tu o takie środki dowodowe i okoliczności, które istniały już przed zamknięciem postępowania, a z których strona nie mogła wówczas skorzystać, bo nie były jej znane, albo nawet o nich wiedziała, ale nie była w stanie przedstawić istniejącego dowodu. Skarżący tymczasem powołał się na zupełnie nowy dowód, jakim była opinia sporządzona przez pośrednika w obrocie nieruchomościami w dniu 31 sierpnia 2018 r., a więc ponad dwa lata po prawomocnym zakończeniu postępowania. Należy też zauważyć, że dowód ten przedstawia analizę cen rynkowych uzyskiwanych w transakcjach sprzedaży nieruchomości nie w okresie poprzedzającym wydanie prawomocnego orzeczenia, lecz w okresie późniejszym, zatem również z tego względu pozbawiony jest znaczenia.

Trafnie uznał Sąd Okręgowy, że nie istnieje również podstawa wznowienia określona w art. 401 pkt 2 k.p.c. Z treści pism składanych przez skarżącego w toku postępowania o wznowienie można jedynie wydobyć sugestię, że był on nieprawidłowo reprezentowany w postępowaniu o podział majątku. W uzasadnieniu zażalenia podniósł, że nie upatruje podstawy wznowienia wyłącznie w nienależytym wykonywaniu obowiązków przez pełnomocnika, lecz w kwalifikowanym nienależytym wykonywaniu tych obowiązków, które stało w sprzeczności zarówno ze stanowiskiem skarżącego jak i z jego inicjatywą dowodową. Wobec powołania się w zażaleniu wprost na art. 401 pkt 2 k.p.c., należy wyjaśnić, że można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana, bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania; nie można jednak żądać wznowienia, jeżeli przed uprawomocnieniem się wyroku niemożność działania ustała lub brak reprezentacji był podniesiony w drodze zarzutu albo strona potwierdziła dokonane czynności procesowe. Pojęcie nienależytej reprezentacji użyte w art. 401 pkt 2 k.p.c. nie obejmuje przypadków niestarannego lub błędnego

działania pełnomocników procesowych. Pozbawienie strony możliwości działania wskutek naruszenia przepisów prawa jest rozumiane szeroko, ale nie obejmuje nieudolnego lub wadliwego - bez względu na przyczynę - prowadzenia sprawy przez samą stronę i jej pełnomocnika. Jego zakresem są objęte tylko te okoliczności, które powodują pozbawienie strony możliwości działania w procesie, niespowodowane przez samą stronę i niezależne od jej zachowania się. Działanie pełnomocnika jest równoznaczne z działaniem samego mocodawcy (art. 95 § 2 k.c.). Zasada ta dotyczy także pełnomocnika procesowego (art. 86 k.p.c.). Kwestia ta została wyraźnie wyjaśniona w judykaturze (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2012 r., sygn. akt II PZ 41/11, także postanowienia SN z dnia 20 marca 2015 r., sygn. akt II CZ 108/14, z dnia 15 lutego 2018 r., sygn. akt I CZ 15/18, z dnia 21 września 2018 r., sygn. akt V CZ 66/18, www.sn.pl oraz postanowienia SN z dnia 25 stycznia 2013 r., sygn. akt I PZ 27/12, nie publ., z dnia 7 maja 2014 r., sygn. akt II CZ 6/14, www.sn.pl). Należy też wskazać, że art. 401 pkt 2 k.p.c. uzależnia dopuszczalność wznowienia od występowania związku pomiędzy naruszeniem przepisów prawa a pozbawieniem strony możliwości działania. Strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwiła, a nie tylko utrudniła lub ograniczyła popieranie przed sądem dochodzonych żądań (postanowienie SN z dnia 19 stycznia 2018 r., sygn. akt I CZ 144/17, www.sn.pl). Pozbawienie strony możliwości działania, do którego doszło wskutek naruszenia przepisów prawa, może być następstwem uchybień wynikających z czynności procesowych albo zaniechań sądu, względnie przeciwnika procesowego, nie można natomiast o nim mówić, jeżeli strona na skutek własnego działania nie skorzystała ze swoich uprawnień procesowych (postanowienie SN z dnia 30 listopada 2016 r., sygn. akt III CZ 51/16, www.sn.pl). Opisane wyżej sytuacje, a tylko takie mogą stanowić podstawę wznowienia, nie miały miejsca w postępowaniu objętym skargą o wznowienie i nie stanowiły powołanej przez skarżącego podstawy wznowienia. Odrzucenie skargi na podstawie art. 410 § 1 k.p.c., jako nieopartej na ustawowej podstawie wznowienia było zatem prawidłowe.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi z urzędu orzeczono na podstawie § 4 ust. 1 i 3 oraz § 16 ust. 2 pkt 2 w związku z § 10 ust. 1 pkt 8 i § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1714 z późn. zm., aktualnie t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 18).